

ข้อคิดเกี่ยวกับ

การปรับปรุงอนุสรณ์สถาน ๑๔ ตุลา

ประเวศ วะสี

(๓ ตุลาคม ๒๕๖๖)

๑.

ความหมายของ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๖

เบื้องหลังของเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม คือ **การระเบิดตูมใหญ่ (Big Bang)** แห่งจิตสำนึกของนิสิตนักศึกษา **จิตสำนึกเพื่อความเป็นธรรม** จิตสำนึกนี้เป็นคลื่นพลังแผ่ไปหลายทิศทาง ไปก่อเป็นรูปธรรมต่าง ๆ การเดินขบวนใหญ่หลายแสนคนเพื่อประท้วงเผด็จการ ทหารเรียกร้องประชาธิปไตยในวันที่ ๑๔ ตุลาคม เป็นรูปธรรมหนึ่งของจิตสำนึกนี้ แต่รู้ธรรมอื่น ๆ เพื่อความเป็นธรรมยังมีอีกมาก ซึ่งควรมีการวิจัยและบันทึกไว้

๒.

การทบทวนเมื่อ ๕๐ ปี ผ่านไป

๕๐ ปีผ่านไป ประเทศไทยก็ยังไม่มีความประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ สังคมเปลี่ยนไปเป็น**ระบบซับซ้อน** (Complexity system) ระบบซับซ้อนเป็นของใหม่ที่มีคุณสมบัติใหม่ ต่างจากเก่าโดยสิ้นเชิง เข้าใจยาก พยากรณ์ไม่ได้ ควบคุมไม่ได้ พลิกผันโดยรวดเร็ว **มีผลกระทบต่อประชาธิปไตยทั่วโลก ประชาธิปไตยเผชิญกับวิกฤติความซับซ้อน**และพ่ายแพ้ จนพูดกันว่าประชาธิปไตยตายแล้ว ดังเหตุที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศต้นแบบเสรีประชาธิปไตย ที่มีความเหลื่อมล้ำสุด ๆ แบ่งชั้นแบ่งข้างอย่างสุด ๆ และรัฐบาลไม่มีประสิทธิภาพ สังคมแตกแยก ความรุนแรงและอาชญากรรมเต็มบ้านเต็มเมือง จนเกือบเกิดสงครามกลางเมืองอยู่แล้ว

คนอเมริกันชื่อ Steven Brill ในข้อเขียนเรื่อง Tailspin ตั้งคำถามว่า “เรามาถึงจุดนี้ได้อย่างไร” เสรีภาพและประชาธิปไตยดีจริงหรือ หรือเสรีภาพและประชาธิปไตยที่เชื่อกันเป็นสากลั่นนั้นไม่จริง

ถ้าอย่างนั้น เสรีภาพและประชาธิปไตยที่แท้คืออะไร

ฉะนั้น ๕๐ ปีหลัง ๑๔ ตุลาคม เป็นกาลเวลาที่ควรทบทวนเรื่องประชาธิปไตย เพื่อเคลื่อนต่อไปสู่นาคตที่ถูกต้องดีงาม

๓.

ปัญหาใหญ่ของมนุษย์ คือ การเห็นแบบแยกส่วนคิดและทำแบบแยกส่วน

เห็นแบบแยกส่วนก็คล้ายกับ “ตาบอดคำช้าง” รู้ช้างเป็นส่วน ๆ ไม่เห็นช้างทั้งตัว

เราเป็นส่วนหนึ่งของประเทศที่เป็น**องค์รวม** (wholeness) หนึ่งเดียว แต่เราไม่มีปัญญาเชิงทัศน์ะ รู้เห็นความจริงเป็นส่วน ๆ

ชีวิตร่างกายเป็นตัวอย่างที่ดี ประกอบด้วยเซลล์และอวัยวะหลากหลายมากมาย แต่ทั้งหมดบูรณาการกันโดยสมบูรณ์เป็น**องค์รวมคือความเป็นคน** เมื่อมี**บุรณภาพ** ก็มี**ดุลยภาพ** ความสมดุลทำให้เกิดความเป็นปรกติ คือ สุขภาพดีและอายุยืน

ความเจ็บป่วยทุกชนิด คือ การเสียสมดุล

เซลล์มะเร็งเป็นเซลล์ที่ศูนย์สำนึกแห่งองค์รวม มันทำตัวแยกส่วนเป็นเอกเทศ ทำให้ร่างกายเสียสมดุล ป่วย ชีวิตไม่ยั่งยืน

การพัฒนาแบบแยกส่วน นำไปสู่การเสียสมดุล โลกจึงป่วยประดุจเป็นมะเร็งและไม่ยั่งยืน

การคิดและทำล้วนแยกส่วน รวมทั้งเรื่อง**เสรีภาพและประชาธิปไตย** จึงไม่สามารถสร้างการอยู่ร่วมกันด้วยความเป็นปรกติสุขได้

ฉะนั้น ปัญญาถึงเชิงทัศน์ะองค์รวมและการพัฒนาอย่างบูรณาการ เพื่อสร้างประเทศที่มี**บุรณภาพและโลกที่มีบุรณภาพ** จึงมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนสู่อนาคต

เสรีภาพและประชาธิปไตยแบบบูรณาการ แทนที่เสรีภาพและประชาธิปไตยแบบแยกส่วน น่าจะเป็นคำตอบ

๔.

การออกแบบพัฒนาประเทศไทย

- ๑) **เป้าหมายสูงสุด สร้างประเทศไทยที่เป็นแผ่นดินศานติสุข** ที่คนไทยทุกคนมีศักดิ์ศรีและคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน (เสมอภาค) มีมิตรจิตต่อกัน (ภราดรภาพ) และร่วมมือกันพัฒนา (สามัคคีธรรม) อย่างบูรณาการสู่ความเป็นองค์กรรวมประเทศไทยที่มีบูรณภาพและดุลยภาพ เกิดสุขภาวะที่สมบูรณ์และยั่งยืน
- ๒) **จิตสำนึกแห่งองค์กรรวม** ทุกคนต้องมีจิตสำนึกแห่งองค์กรรวมจึงจะเกิดบูรณภาพ
- ๓) **คนไทยมีหัวใจเพื่อเพื่อนมนุษย์** นี้เปรียบประดุจเมล็ดพันธุ์แห่งความดีที่ฝังลึกอยู่ในจิตใจของคนทุกคน แต่ถูกกลบฝังด้วยมายาคติทางสังคม แต่สามารถกระตุ้นให้งอกงามได้เพราะมีอยู่จริง จะทำอะไรต้องเริ่มจากสิ่งที่มีอยู่ ถ้าเราเริ่มจากสิ่งที่เราไม่มีก็สำเร็จได้ยาก
คนไทยหัวใจเพื่อเพื่อนมนุษย์หรือ**หัวใจ** จึงเป็นปฐมเหตุของสิ่งดีงามที่จะตามมา
- ๔) **การเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์ของคนทุกคนอย่างเท่าเทียม** เป็นศีลธรรมพื้นฐานทางสังคมที่นำไปสู่สิ่งดีงามทั้งปวง เช่น ประชาธิปไตย การเคารพสิทธิมนุษยชน ความยุติธรรม ความเป็นธรรม แต่ในความเป็นจริงสังคมมีความเหลื่อมล้ำหลายมิติ จึงเกิดห่วงโซ่แห่งความเลวร้ายนานา การเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์ คือ การให้คุณค่าสูงสุดต่อชีวิตคน แบบที่ว่า **ชีวิตคนประดุจฟ้า**
การพัฒนาทุกชนิดควรเอาชีวิตคนเป็นตัวตั้ง ถ้าเอาอย่างอื่นเป็นตัวตั้ง เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ เอาประสิทธิภาพและความมั่งคั่งเป็นตัวตั้ง ไม่ได้เอาชีวิตคนเป็นตัวตั้ง การศึกษาเอาวิชาเป็นตัวตั้ง ไม่ได้เอาชีวิตคนเป็นตัวตั้ง ปัญหาใหญ่จึงตามมา โลกวิฤตเพราะเหตุนี้
- ๕) **สัมมาพัฒนา** คือ การพัฒนาอย่างบูรณาการสู่ความเป็นองค์กรรวมประเทศไทย
- ๖) **กระบวนการนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม** หรือ P⁴ (**P**articipatory **P**ublic **P**olicy **P**rocess) คนไทยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ในการขับเคลื่อนนโยบาย และในการได้รับผลจากความสำเร็จอย่างเป็นธรรม นี่คือนโยบายโดยตรงที่ทุกคนมีส่วนร่วมและเป็นประชาธิปไตยอรรถประโยชน์ คือ ความสำเร็จในนโยบายทุกเรื่อง ประเทศประสบความเจริญรุ่งเรือง ประชาธิปไตยไม่ใช่เป็นเพียงกลไกซึ่งบิดเบี้ยวได้ง่าย ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์จึงบูรณาการอยู่ในทั้งหมด

- ๓) **ปฏิบัติปัญญา** การศึกษาที่เอาแต่ท่องวิชาแต่ปฏิบัติไม่เป็น ไม่ใช่ภาวนามยปัญญาหรือปฏิบัติปัญญา การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติหรือ PILA (Participatory Interactive Learning through Action) การพัฒนาอย่างบูรณาการนั้น ขับเคลื่อนด้วยการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ เกิดปฏิบัติปัญญาและปัญญาร่วม เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน (Transformation) ในทุกมิติ อาจเรียกว่าเป็น Transformative Education
- ๔) **ประเทศไทยเป็นประเทศแห่งการเจริญสติ** ทุกคนและทุกองค์กรควรเจริญสติ เพราะทำให้พบความสุขอย่างที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน และทำให้สิ่งที่กล่าวมาทั้งหมด ๗ ข้อ เป็นไปได้
- การเจริญสติทำให้สิ่งที่เป็นไปได้เป็นไปได้**

ทั้ง ๘ ประการนี้ คือ มรรค ๘ แห่งประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ ทั้ง ๘ มรรค บูรณาการอยู่ในกันและกัน อย่างที่เรียกว่า**มรรคสมังคี**

ประชาธิปไตยบูรณาการอยู่ในทั้งหมด จึงเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ อาจเขียนเป็นรูป**ธรรมจักรแห่งประชาธิปไตยที่สมบูรณ์**

โดยมี **คนไทยหัวใจเพื่อเพื่อนมนุษย์** เป็นดุมของล้อหมุน

วงล้อ คือ **องค์กรรวมประเทศไทย**

ซี่ล้อ คือ มรรคที่เหลื่อทั้งหมด

ธรรมจักรแห่งประชาธิปไตยบูรณาการ มรรค ๘ ประชาธิปไตยบูรณาการอยู่ในกันและกัน

๕.

อนุสรณ์สถาน ๑๔ ตุลาคม

- ๑) เป็นสังเขปสถานเพื่อความเป็นธรรมบนแผ่นดินไทย
- ๒) ที่ลานหน้าอาคารมีประติมากรรมที่แปลกใหม่ สวยงาม ที่ผู้คนอยากมาดู มาถ่ายรูป เอาไปเป็นปกสมุด เป็นรูปธรรมจักรประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ขนาดใหญ่
- ๓) มีอาคารที่เป็นสัญลักษณ์ของประชาธิปไตยใหม่ ภายในมีภาพวาดแสดงรายละเอียดของมรรค ๘ ประชาธิปไตยบูรณาการ มีห้องประชุมขนาดใหญ่และขนาดย่อย สำหรับการประชุมระดมความคิด และขับเคลื่อนมรรค ๘ ประชาธิปไตย
- ๔) มุถุนิธิ ๑๔ ตุลา ควรตั้ง **“กองทุนพัฒนาประชาธิปไตย”** รับบริจาคจากคนเดือนตุลา และเพื่อนจากภาคธุรกิจ และจากรัฐบาล
- ๕) ใช้เงินจากกองทุนปรับปรุงบูรณะอนุสรณ์สถาน ๑๔ ตุลา
- ๖) จ้างบริษัทธุรกิจเพื่อสังคมเป็นผู้ดูแลรักษาอนุสรณ์สถาน
- ๗) ใช้เงินจากกองทุนสนับสนุนกิจกรรมเพื่อประชาธิปไตย เช่น จัด**เวทีสนทนาประชาธิปไตย** ที่อนุสรณ์สถาน สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง ถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ Thai PBS และอื่น ๆ เป็นการเรียนรู้ร่วมกันของคนทั้งชาติ เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง

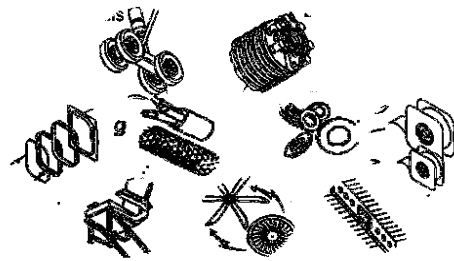
ภาคผนวก

เมื่อมีความเป็นองค์รวมจะเกิดคุณสมบัติใหม่อันมหัศจรรย์

ฉกเช่นระบบเครื่องบิน อาจประกอบด้วยชิ้นส่วนหลายหมื่นชิ้น เมื่อประกอบชิ้นส่วนครบเป็นองค์รวม คือ เครื่องบินทั้งลำ ก็เกิดคุณสมบัติใหม่อันมหัศจรรย์ คือ บินได้ ในขณะที่ชิ้นส่วนต่าง ๆ ไม่มีชิ้นใดบินได้เลย ต้องเป็นองค์รวมจึงจะบินได้

องค์รวมบินได้

ชิ้นส่วนบินไม่ได้

หรือร่างกายมนุษย์ที่เป็นองค์รวมเกิดความเป็นคน มีคุณสมบัติอันมหัศจรรย์ยิ่งเหนือคุณสมบัติของอวัยวะซึ่งเป็นส่วนย่อย

ประเทศไทยที่เป็นองค์รวมก็เช่นเดียวกัน จะมีคุณสมบัติใหม่อันมหัศจรรย์ ซึ่งขอเรียกว่าแผ่นดินसानติสุข

เราทำแต่ส่วนย่อย จึงไม่เคยมีประเทศไทยที่บินได้

ฉะนั้น ในธรรมจักรแห่งประชาธิปไตยบูรณาการจึงเขียน **องค์รวมประเทศไทย**ไว้เป็นกรอบใหญ่ที่เกิดจากส่วนย่อยเข้ามาบูรณาการกัน ประชาธิปไตยเป็นส่วนหนึ่ง
